הִלְכוֹת דְּבָרִים הַנּוֹהֲגִים בַּפְּעוּדָה סִימָן קעד קעה

הַמָּזוֹן כָּל אֶחָד וְאֶחָד מְבָרֵךְ לְעַצְמוֹ, (מ) אֲפִלּוּ הֵסַבּוּ יַחַד. הַגָּהּ: דְּלֹא יְכוֹלִין (מא) לַעֲנוֹת אָמֵן (טור), (מב) מִשּׁוּם דְּחָיְישִׁינַן שֶׁמָּא יַקְדִּים קָנָה לְוֵשָׁט. הַגָּהּ: (מג) וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּאִם אָמַר לָהֶם סָבְרֵי רַבּוֹתַי, וְיִשְׁמְעוּ וִיכַוְּנוּ לְבָרְכָה וְלֹא יֹאכְלוּ אָז וְיַעֲנוּ אָמֵן, (מד) אֶחָד מְבָרֵךְ (י) לְכֻלָּם, *וְכֵן נוֹהֲגִין (הגהת מיימוניות פרק ז׳ מהלכות ברכות (פוס ט) ומרדכי סוף פרק כיצד מברכין (פ׳ קמה) וטור בשם רש״י (מג. ד״ה הוסיפו)). (מה) וְיֹאמַר סָבְרֵי רַבּוֹתַי, רְצוֹנוֹ לוֹמַר סוֹבְרִים אַתֶּם לָצֵאת בִּבְרָכָה זוֹ, וְלֹא יֹאמַר בִּרְשׁוּת רַבּוֹתַי, וְכֵן (מו) כָּל מָקוֹם שֶׁמְּבָרְכִין עַל הַיַּיִן, מְשׁוּם בִּרְכַּת הַיַּיִן שֶׁבְּתוֹךְ הַפְּעוּדָה (מז) אֵין אוֹמְרִים בִּרְשׁוּת, אֶלָּא סָבְרִי, מִטַּעַם שֶׁנִּתְכַּוְּנוּ (בית יוסף סימן (קפ״ד) [קס״ז] (ד״ה כמוש כמ״ש) בשם שבלי הלקט (פ׳ קמ)):

קעה דִּינֵי בִּרְכַּת הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב עַל הַיַּיִן. וּבוֹ ו׳ סְעִיפִים:

א א**הֻבִיאוּ לָהֶם** (א) **יַיִן אַחֵר, אֵינוֹ מְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן, אֶבֶל מְבָרֵךְ עָלָיו** (ב) **הַטּוֹב** (ל) [א] **וְהַמֵּטִיב.** הַגָּהּ: א בְּרָכוֹת נ״ט (ע״ב).

בֵּאוּר הַיּוֹשֵׁב

אוֹתָהּ הַקַּעֲרָ״י. תְּשׁוּבַת גַּאֹנִים וְרַבִּים כְּלָל א׳ סִימָן אב״ג, עַיִן שָׁם. כָּתַב בְּשֻׁלְחָנִי גְּבוֹרִים (כס. אות ב) הָאֲגוּסָ״י שֶׁאוֹכְלִים אַחַר הַסְּעֻדָּה לְמַפְּקֵי הַשְּׁחִיָּה הֲוֵי כְּמוֹ צָנוֹן וְזֵיתִים, וּבִרְכַּת הַיַּיִן פּוֹטַרְתָּהּ. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְכָתַב הַפֶּגֶן אַבְרָהָם (סק״ט) וְנִרְאֶה לִי דְּבִשְׁאָר מַשְׁקִין תּוֹךְ הַסְּעֻדָּה בִּרְכַּת הַלֶּחֶם פּוֹטַרְתָּן דְּהַמַּשְׁקֶה טָפֵל לַלֶּחֶם וְהָאֲגוּסָ״י לְמַשְׁקֶה:

ח (י) **לְכֻלָּם.** וּצְרִיכִין שִׁיטְעֹם כָּל אֶחָד תֶּכֶף מֵהַכּוֹס, שֶׁלֹּא לְהַפְסִיק בֵּין בְּרָכָה לִשְׁתִיָּה. מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק טז). עַיִן סִימָן קס״ז סָעִיף ו׳:

א (ל) **וְהַמֵּטִיב.** כָּתַב מַהֲרַ״ל (מִנְהָגִים סדר הגדה אות לו) יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֵין מְבָרְכִין הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב בְּלֵיל פֶּסַח, שֶׁלֹּא לְהַרְבּוֹת בְּכוֹסוֹת. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְכָתַב הַפֶּגֶן אַבְרָהָם (ריש הס׳) וְנִרְאֶה לִי שֶׁלֹּא יִשְׁתֶּה מִשְּׁנֵי מִינִין, אֲבָל אִם הֵבִיאוּ לוֹ מִין אֶחָד צָרִיךְ לְבָרֵךְ, מֵאֶחָד שֶׁנִּזְכַּר בַּגְּמָרָא. אִם בֵּרַךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן עַל הַיַּיִן אֶחָד, אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב,

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א [א] **וְהַמֵּטִיב.** עַיִן בְּאֵר הֵיטֵב. וּבְרִבְדֵי יוֹסֵף (סק״ג) כָּתַב דְּרַבִּים פְּלִיגִי עַל מַהֲרַ״ל, עַיִן בְּטוּר סִימָן תע״ג, וּבְמֶאֱמַר חָמֵץ לְהָרַשְׁבָּ״ץ (אות קלא) שֶׁכָּתַב שֶׁיְּכוֹל לְבָרֵךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב. וְכָתַב הַבִּרְכֵי יוֹסֵף בְּעוּבְדָא שֶׁבְּלֵיל פֶּסַח אַחַר כּוֹס קִדּוּשׁ רָאוּ שֶׁהֵיַּין גָּרוּעַ, וְנִסְפַּקּוּ אִם

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

נָהֲגוּ לְהָקֵל וְיֵשׁ לָהֶם עַל מַה לִּסְמֹךְ. וְכָל זֶה בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה, אֲבָל אִם שׁוֹתֶה אֶת הַיַּיִן שָׁרָף אַחַר סְעוּדָתוֹ דְּאָז בְּוַדַּאי דַּעְתּוֹ רַק לְעַכֵּל הַמָּזוֹן, לְכָלֵי עַלְמָא צָרִיךְ בְּרָכָה [אַחֲרוֹנִים]. מִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה לִי דְּאִם אָכַל מַאֲכָל שֶׁמֵּן וְלָקַח (מו) מְעַט יַיִן שָׁרָף לְהָפִיג הַשֶּׁמְנוּנִית שֶׁבְּפִיו, אִם רָגִיל בְּעֵינָן זֶה (מז) הוּא בִּכְלַל טָפֵל לְהָאֹכֶל, וְעַל כֵּן אַף אִם הוּא אַחַר גְּמַר סְעוּדָתוֹ אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ. כָּתַב הַחַיֵּי אָדָם (ח״א כלל מג ס״א) דְּאִם שׁוֹתֶה אַחַר גְּמַר סְעוּדָתוֹ קָאפֶ״ע, הוּא רַק כְּדֵי לְעַכֵּל הַמָּזוֹן וְלֹא דְּמֵי לִשְׁאָר מַשְׁקִין, וְעַל כֵּן צָרִיךְ לְבָרֵךְ בְּרָכָה רִאשׁוֹנָה, וְאֵינוֹ מְבָרֵךְ. וְנָכוֹן שֶׁיְּבָרֵךְ מִתְּחִלָּה עַל מְעַט צוּקָע״ר לְפָטֵר אֶת הַקָּאנָו״ע. וְכָל זֶה שֶׁיְּהֵא רַק לְעֵנְיַן חֹל (מח) אֲבָל בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב (מט) בְּשַׁחֲרִית אֵין שִׁיְּהֵא כָּל זֶה, דַּהֲרֵי בְּוַדַּאי כְּבָר קִדֵּשׁ עַל הַכּוֹס, וּמֵמָּה נַפְשָׁךְ אִם קִדֵּשׁ עַל הַיַּיִן הֲלֹא פּוֹטֵר כָּל הַמַּשְׁקִין [וּבְאֶפְן הַמְבֹאָר לְעֵיל בְּסָעִיף קָטָן ג׳], וְאִם קִדֵּשׁ עַל הַשָּׂכָר וְכִיּוֹצֵא בָּזֶה, הֲלֹא מְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל וּמְפֹרָשׁ נִפְטָר גַּם זֶה: **ח** (מ) **אֲפִלּוּ הֵסַבּוּ יַחַד.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר וְלֹא כְּמוֹ דְּאָמְרִינַן בְּעַלְמָא [קס״ז סָעִיף י״א] דְּאִם הֵסַבּוּ יַחַד אֶחָד מוֹצִיא כֻּלָּם וְעָדִיף טְפֵי מִשּׁוּם בְּרֹב עָם הֲדָרַת מֶלֶךְ, אֲבָל בִּבְרָכָה שֶׁבְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה לֹא יַעֲשׂוּ כֵּן: (מא) **לַעֲנוֹת אָמֵן.** וְאַף דְּקַיְימָא לַן בְּכָל מָקוֹם דְּשׁוֹמֵעַ כְּעוֹנֶה וַעֲנִיַּת אָמֵן אֵינוֹ מְעַכֵּב כְּלָל לְעֵנְיַן לָצֵאת בְּהַבְּרָכָה, חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא יַעֲנוּ אָמֵן וְיִסְתַּפֵּק [רא״ש פ״ו סי׳ לד] וְטוּר]: (מב) **מִשּׁוּם דְּחָיְישִׁינַן וְכוּ׳.** הַיְינוּ מִשּׁוּם דְּעוֹסְקִין אָז בַּאֲכִילָה וְאֵין בַּיִת הַבְּלִיעָה פָּנוּי. וּמְבֹאָר בַּפּוֹסְקִים דְּלָדַעַת זוֹ (נ) אַף אִם יַנִּיחַ מְלֶאכֶל וְיָכִינוּ עַצְמָם לִשְׁמֹעַ הַבְּרָכָה וְלַעֲנוֹת אָמֵן גַּם כֵּן לֹא מְהֻנֵּי, דְּמִכָּל מָקוֹם חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא לֹא יְזַהֲרוּ לְהַפְסִיק מְלֶאכֶל וְיָבוֹאוּ לִידֵי סַכָּנָה [פְּרִישָׁה (דרישה סק״ד)]: (מג) **וְיֵשׁ אוֹמְרִים וְכוּ׳.** דְּהֵם סְבִירָא לְהוּ הַשְׁתָּא דְּאֵין אֶחָד יָכוֹל לְהוֹצִיא חֲבֵרוֹ בִּבְרָכַת הַיַּיִן שֶׁבְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה, מִשּׁוּם דְּטִרּוּדִים הֵם לֶאֱכֹל וְלֹא יִתְּנוּ לֵב לְכַוֵּן לִשְׁמֹעַ וְלָצֵאת, וְלָכֵן אִם אָמַר מִקֹּדֶם שֶׁיְּבָרֵךְ מוֹרִי וּמְנִיחִים כֻּלָּן לֶאֱכֹל וִיכַוְּנוּ לִבָּם לְהַבְּרָכָה, שַׁפִּיר דָּמֵי. וְגַם מִשּׁוּם סַכָּנָה סְבִירָא לְהוּ דְּאֵין כָּאן, כֵּיוָן שֶׁפָּקְעוּ מִלֶּאכֶל: (מד) **אֶחָד מְבָרֵךְ לְכֻלָּם.** וּצְרִיכִין שֶׁיִּטְעֲמוּ כֻּלָּם תֶּכֶף מֵהַכּוֹס וְלֹא יַפְסִיקוּ בֵּין בְּרָכָה לַהֲשְׁתִיָּה [מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק טז)]: (מה) **וְיֹאמַר סָבְרִי רַבּוֹתַי.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר בְּבְרָכָה שֶׁבְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה כְּשֶׁאָחַד מוֹצִיא כֻּלָּם לֹא יֹאמַר בִּרְשׁוּת רַבּוֹתַי, אֶלָּא נְטִילַת רְשׁוּת לְבָרֵךְ, דְּהַיְינוּ שֶׁיִּפְסְקוּ מִלֶּאכֶל וְיִתְּנוּ לֵב לִשְׁמֹעַ הַבְּרָכָה וְלִצֵּאת וְכֵן כְּשֶׁאָחַד מוֹצִיא חֲבֵרוֹ כְּמוֹ קִדּוּשׁ וְהַבְדָּלָה וּכְהַאי גַּוְנָא. וּבְחָפָּה וּבְרִית מִילָה (נפ) שֶׁאֵין נוֹהֲגִין לוֹמַר סָבְרִי כְּלָל, הוּא (נכ) מִשּׁוּם דְּרַק בְּמָקוֹם שֶׁצָּרִיךְ נְטִילַת רְשׁוּת אוֹמְרִים עַל הַיַּיִן סָבְרִי בְּמָקוֹם רְשׁוּת, אֲבָל בְּחָפָּה וּמִילָה (נג) שֶׁאֵין נוֹטְלִין רְשׁוּת (מז) אֵין לוֹמַר סָבְרִי כְּלָל: (מז) **אֵין אוֹמְרִים בִּרְשׁוּת.** פֵּרוּשׁ אַף דְּהָיָה רָאוּי לוֹמַר יוֹתֵר בִּרְשׁוּת שֶׁהוּא נְטִילַת רְשׁוּת מֵהַמְסֻבִּין שֶׁחֲפָצִים בּוֹ שֶׁיּוֹצִיא אוֹתָם בִּבְרָכָתוֹ, אֶלָּא מְשׁוּם בִּרְכַּת הַיַּיִן שֶׁבְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה דְּמַכְרָח לוֹמַר סָבְרִי כְּדֵי שֶׁיִּפְסְקוּ מִלֶּאכֶל, (נד) נָהֲגוּ לוֹמַר לָשׁוֹן זֶה בְּכָל מָקוֹם שֶׁמְּבָרְכִין לְהוֹצִיא אֲחֵרִים:

א (א) **יַיִן אַחֵר.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁבְּתוֹךְ הַמָּזוֹן וְאַחַר כָּךְ הֵבִיאוּ לוֹ עוֹד יַיִן, אֲפִלּוּ הוּא מִמִּין אַחֵר, אֲפִלּוּ הָכִי נִפְטָר בְּבִרְכָה רִאשׁוֹנָה. וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן קע״ד סָעִיף ה׳: (ב) **הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב.** וּמְבָרֵךְ אוֹתָהּ בְּשֵׁם וּמַלְכוּת, וְהוּא הוֹדָאָה עַל רִבּוּי הַיַּיִן שֶׁנִּזְדַּמֵּן

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(מו) **וְאֶפְשָׁר דְּמַה שֶׁרְגִילִין לִקַּח מְעַט יַיִן שָׁרָף אַחַר שֶׁאוֹכְלִין דָּגִים אוֹ דָּג מָלוּחַ, הוּא גַּם כֵּן בִּכְלַל טָפֵל אִם הוּא רָגִיל בְּכָךְ, וּפְטוּר לְכָלֵי עַלְמָא:** (מז) עַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן רי״ב (ס״א): (מח) מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יא): (מט) דְּבְלֵילָה הֲלֹא יָכוֹל לְקַדֵּשׁ עַל הַפַּת: **ח** (נ) וְלַעֵנְיַן דִּיעָבַד, מִפְּתִימַת הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ מִשְׁמַע דְּאֵינוֹ מְעַכֵּב, וְכֵן הָרַמְבַּ״ם וְכָל הַפּוֹסְקִים סָתְמוּ בָּזֶה, אֲכָן בְּתוֹסָפוֹת בְּרָכוֹת מ״ג (ע״א) בְּדִבּוּר הַמַּתְחִיל הוֹאִיל מִשְׁמַע שָׁם בְּדִבְרֵי רַבִּי אֶלְחָנָן דִּלְעִיכּוּבָא הוּא, וְכֵן מִשְׁמַע בְּחִדּוּשֵׁי הָרַאֲ״ה לְהָרִי״ף (פְּקוּדַת הַלְוִיִּים מג.): (נא) מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יז): (נב) פֵּרוּשׁ דִּבְרֵיהֶם מְשׁוּם דְּהַבַּעַל בְּרִית וּבַעַל הַחֲנָּכָה מְכַבְּדִים אוֹתוֹ: דִּבְרֵיו נִרְאֶה דְּהַיְינוּ מִשּׁוּם דְּהֵם הַבַּעַל בְּרִית וּבַעַל הַחֲנָּכָה מְכַבְּדִים אוֹתוֹ: **(נג) וְאֶפְשָׁר דְּמַהַאי טַעְמָא אֵין אוֹמְרִים סָבְרִי עַל כּוֹס בִּרְכַּת הַמָּזוֹן,** דִּרְשׁוּת אֵינוֹ צָרִיךְ לְטֵל, כֵּיוָן שֶׁנָּטַל רְשׁוּת מִקֹּדֶם שֶׁהִתְחִיל לְבָרֵךְ, וְלָכֵן אֵין לוֹמַר עַתָּה גַּם סָבְרִי. וְאַף דְּהִלְבּוּשׁ הִצְרִיךְ לוֹמַר עַיֵּן שָׁם, הָאֲלִיָּה רַבָּה (ס״ק יח) כָּתַב שֶׁאֵין נוֹהֲגִין כֵּן. **וּמִכָּל מָקוֹם טוֹב שֶׁהַמְבָרֵךְ עַל הַכּוֹס יַמְתִּין מִלְּבָרֵךְ עַד שֶׁיִּגְמְרוּ הַכֹּל יִרְאוּ אֶת ה׳״** וְגוֹ׳ **שֶׁנּוֹהֲגִין לוֹמַר,** עַיֵּן בָּאֲלִיָּה רַבָּה: **(מז)** אַף דְּהָאֲלִיָּה רַבָּה (ס״ק יח) הַקְשָׁה עָלָיו מִדִּבְרֵי הַשֻּׁלְחָן לָקַט (ס״ק קמ), הַמְעַיֵּן שָׁם יִרְאֶה דְּלִפְי טַעַם הָרַמְ״א שֶׁהַעֲתִיק תְּחִלַּת דִּבְרֵי הַשֻּׁלְחָן לָקַט בְּשֵׁם רַב הַאי גְּאוֹן, דִּבְרֵי הַפֶּגֶן אַבְרָהָם (שם) נְכוֹנִים הֵם, וְסוֹף דִּבְרֵי הַשֻּׁלְחָן לָקַט שֶׁהַבִּיא הָאֲלִיָּה רַבָּה עַל בִּרְכָתוֹ שִׁיטָה אַחֶרֶת הִיא, עַיֵּן שָׁם: **(נח)** עַיֵּן בַּ״ח (ס״ט) וְשֻׁלְחָן לָקַט (ס״ק קמ) בְּשֵׁם כַּפָּה רִאשׁוֹנִים עוֹד טְעָמִים לַהַמְנָהָג:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת דְּבָרִים הַנּוֹהֲגִים בַּפְּעוּדָה סִימָן קעה

ב שם בתוספות (ד"ה השתא). ג קרדיכי שם (פ"ם סי' רטז) בשם אבי העזרי (סי' קנב).

(ג) אַף עַל גַּב שֶׁאֵין לוֹ עוֹד מִן (ג) [ב] הָרִאשׁוֹן (בית יוסף (ד"ה כמנ"ד וכתב יהושפט)). (ד) וְלָאו דַּוְקָא הֲבִיאוּ לָהֶם מַחָדָשׁ, אֶלָּא הוּא הַדִּין אִם הָיָה לָהֶם מִתְּחִלָּה שְׁתֵּי יֵינוֹת, מְבָרְכִין עַל הַשֵּׁנִי הַטּוֹב וְהַמַּטִיב. הגה: (ה) וְדַוְקָא שֶׁלֹּא הָיוּ לְפָנָיו יַחַד (ג) כְּשֶׁבֵּרַךְ בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן, אֲבָל הָיוּ בְּיַחַד אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ (ו) אֶלָּא בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן, כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר סָעִיף ג' (דברי עצמו להשוות הטור עם מרדכי פרק הרואה (סי' רטז)) (בית יוסף (ד"ה ומ"ש רפיט ול"ד)): ב [ב]מְבָרְכִין הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב עַל כָּל שְׁנֵי יֵינוֹת מִן הַסְּתָם, אֲפִלּוּ אֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁהַשֵּׁנִי מִשֶּׁבָּח מֵהָרִאשׁוֹן, כָּל (ז) שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁהוּא גָּרוּעַ (ח) מִמֶּנּוּ. הַגָּה: (ט) וְאֵין חִלּוּק בֵּין שְׁנֵיהֶם חֲדָשִׁים (י) אוֹ אֶחָד חָדָשׁ וְאֶחָד יָשָׁן (בית יוסף (ד"ה כתב כהמ"מ)) בשם תוספות פרק הרואה (עמ' ד"ס סמוכ) וטור ותרומת הדשן סימן ל"ד), וַאֲפִלּוּ שָׁתָה מֶמֶנּוּ (יא) תּוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם. יֵשׁ אוֹמְרִים דְּאִם שָׁתָה תְּחִלָּה יַיִן אָדֹם וְהֲבִיאוּ לוֹ יַיִן לָבָן, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא (יב) יוֹתֵר גָּרוּעַ מִבָּרְכוּ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, לְפִי שֶׁהוּא בָּרִיא (ז) לַגּוּף (יג) יוֹתֵר מִן הָאָדֹם (מרדכי פרק ערבי פסחים (לה.)): ג [ג]הֲבִיאוּ לוֹ יַיִן רַע וְיַיִן טוֹב כְּאֶחָד, יְבָרֵךְ

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

לִשְׁלֹחַ אֶחָד מִשֶּׁתֶּה שֶׁלֹּא לְבָנָם בְּסַפֵּק בְּרָכָה הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, וְהַשֵּׁיב דְּוַדַּאי חוֹבַת גַּבְרָא לַעֲשׂוֹת מִצְוָה מִן הַמֻּבְחָר, וּרְאִיָּה מִשּׁוּ"ת חֶכֶם צְבִי סִימָן מ"ה, עַיֵּן שָׁם. וְכָתַב דִּכְהָא גַּם מַהֲרִי"ל מוֹדֶה, שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ מְרַבֶּה בְּכוֹסוֹת, דְּוַדַּאי מִיבָּעֵי לֵיהּ לְכוֹסוֹת שֶׁל מִצְוָה, וַהֲרֵי יֵשׁ לָהֶם מֵהָרִאשׁוֹן, וְשָׁפִיר יְכוֹלִין לְבָרֵךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב אַלִּיבָּא דְּכֻלָּא עָלְמָא, עַיֵּן שָׁם. וּמִשְּׁמַע קְצָת דְּאִם לֹא הָיָה לָהֶם מִן הָרִאשׁוֹן אֶפְשָׁר שֶׁאֵין לְהָבִיא מֵחָדָשׁ, וּבְדֵי שֶׁלֹּא לִבְנוֹת לְבֵית הַסַּפֵּק בְּעִנְיַן בְּרָכַת הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, וְנִרְאֶה דְּמִכָּל מָקוֹם מִשּׁוּם מִצְוָה מִן הַמֻּבְחָר שֶׁפִּיר דָּמֵי לְהָבִיא מִן הַמְשֻׁבָּח, דְּהֵבִיכָה מִצְוָה בְּשַׁעְתָּהּ אַף שֶׁלֹּא יְבָרְכוּ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב מֵחֲמַת הַסָּפֵק, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בְּבִרְכֵּי יוֹסֵף שָׁם שֵׁכֶן דַּעַת הָרַאֲבַ"ד וְתַרְדַּקְ"ו (סי' אלף קצה) שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ, וְיֵשׁ לְחוּשׁ לְדִבְרֵיהֶם, וְכֵן כְּתוּב מֶהֲרִיק"ש (ערך לחם סי"ח) וּשְׁלַ"ה (שער האותיות עמק ברכה כלל ד אות א), עַיֵּן שָׁם: [ב] הָרִאשׁוֹן. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן בְּסָעִיף קָטָן שֶׁלְּפָנֵי זֶה שֶׁסָּפֵק בְּרָכוֹת לְהַקֵּל. וְכָתַב

בְּאֵר הֵיטֵב

דְּזֶה כְּבָר אָמַר הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב בְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן. מָגֵן אַבְרָהָם (שם): (ג) הָרִאשׁוֹן. וְכֵנָסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י) הֵבִיא פּוֹסְקִים דְּסָבְרִי לְהוּ דְּאֵין מְבָרְכִין. וּמַהֲרַדְּבַ"ז סִימָן קכ"ה הַכְרֵעַ דְּאִם יֵשׁ לָהֶם מִן הָרִאשׁוֹן וְלֹא רָצוּ בּוֹ וְהֵבִיאוּ אַחֵר, מְבָרֵךְ. עַיֵּן שָׁם: (ג) כְּשֶׁבֵּרַךְ. כָּתַב זֶה לְתֵרֶץ דִּבְרֵי שֻׁלְחָן עָרוּךְ אַהֲדָדֵי, דְּכָאן כָּתַב אִם הָיוּ לוֹ תְּחִלָּה שְׁנֵי יֵינוֹת מְבָרֵךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, וּבְסָעִיף ג' לֹא כָּתַב כֵּן, עַל כֵּן תֵּרֵץ רַסְ"א דְּכָאן קַאֵי עַל הַבְּרָכָה, דְּוַדַּאי אִם לֹא הָיוּ בִּשְׁעַת בְּרָכָה שְׁנֵיהֶם לְפָנָיו, דְּאִם הָיוּ הֲיֵינוּ סָעִיף ג'. וּבְ"ח (סי"א) פֵּרֵשׁ דְּבִסָעִיף א' אֵירֵי שֶׁעָבַר וּבֵרַךְ עַל הָרִאשׁוֹן, עַיֵּן שָׁם. וְסַ"ז (סק"ד) פֵּרֵשׁ דְּבִסָעִיף א' מֵירֵי בְּנִסְתְּפֵק אֵיזֶה עָדִיף, וְסָעִיף ג' אֵירֵי בִּידוּעַ שֶׁהוּא גָּרוּעַ יוֹתֵר, וְהָעֲלָה מִי שֶׁלֹּבוּ נוֹקְפוֹ לְבָרֵךְ שְׁנֵי בְּרָכוֹת בְּיֵשׁ סָפֵק, יְסַלֵּק מִן הַשֻּׁלְחָן אֶחָד מֵהֶם וְאַחַר כָּךְ יְבָרֵךְ עַל אֶחָד מֵהֶם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן, וְאַחַר כָּךְ עַל הַשֵּׁנִי בִּרְכַּת הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, וּכְזֶה יֵצֵא לְדִבְרֵי הַכֹּל, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּשִׁיְרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י סי"ב) וְאִם שָׁתָה לְבָן תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ אָדֹם שֶׁהוּא מְשֻׁבָּח יוֹתֵר, מְבָרֵךְ. (פ"ח סי"ב).

ט. וּכְפָרַת שׁוֹשָׁן כְּלָל א' סִימָן י"ב הָאֲרִיךְ, וְהָעֲלָה כְּטַ"ז, עַיֵּן שָׁם: ב (ד) לַגּוּף.

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

לוֹ. וְעוֹד כָּתְבוּ (ו) הַסְּפָרִים טַעַם לַנֶּפֶשׁ זֶה, כִּי יְדוּעַ שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְמַעֵט בְּתַעֲנוּגֵי הָעוֹלָם, וְיַיִן הֲלֹא מֵבִיא לִידֵי שִׂמְחָה, וְיָכוֹל לָבוֹא לִידֵי קַלּוּת רֹאשׁ, לָכֵן סִדְּרוּ נֶפֶשׁ זֶה שֶׁל הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, שֶׁיְּדוּעַ שֶׁבִּרְכַּת הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב שֶׁבְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן תִּקְּנוּ עַל הֶרְוּגֵי בֵּיתָר שֶׁנִּתְּנוּ לִקְבוּרָה, וְעַל יְדֵי זֶה יִזְכֹּר יוֹם הַמִּיתָה וְלֹא יִמְשֹׁךְ אַחַר הַיַּיִן הָרַבֶּה]. וְדַוְקָא עַל יַיִן שֶׁבְּתוֹךְ הַמָּזוֹן, [אוֹ שֶׁהָיוּ מְסֻבִּין לִשְׁתּוֹת בְּלֹא אֲכִילָה וְאַחַר כָּךְ הֵבִיאוּ לָהֶם יַיִן אַחֵר וּכְדִלְקַמִּיהּ בְּסָעִיף ה' בְּהַגָּ"ה], אֲבָל עַל כּוֹס שֶׁל בִּרְכַּת הַמָּזוֹן אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ עָלָיו בִּרְכַּת הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב אַף שֶׁהוּא מִין יַיִן אַחֵר, (ז) דְּהָא כְּבָר אָמַר הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב בְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן [מָגֵן אַבְרָהָם (רי"ש הסימן)]. בְּלֵילֵי פֶּסַח טוֹב לְכַתְּחִלָּה שֶׁלֹּא לִשְׁתּוֹת עוֹד מִן אֲחַר שֶׁל יַיִן (ג) בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ לְבָרֵךְ עָלָיו הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב וְיִהְיֶה נִרְאֶה קָצַת כְּמוֹסִיף עַל הַכּוֹסוֹת, אַף אִם הוּא צָמֵא וְחוֹשֵׁק לִשְׁתּוֹת מֶמֶנּוּ יָכוֹל לְבָרֵךְ עָלָיו הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב [אַחֲרוֹנִים]: (ג) אַף עַל גַּב שֶׁאֵין לוֹ וְכוּ'. עַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"א) בְּשֵׁשׁ פּוֹסְקִים שֵׁשׁ דֵּעוֹת בָּזֶה, (ד) וְעַל כֵּן הִכְרִיעוּ לְדִינָא דְּאִם יֵשׁ לָהֶם מִן הָרִאשׁוֹן וְהֵבִיאוּ הַשֵּׁנִי כְּדֵי שֶׁיִּטְעֲמוּ יַיִן אַחֵר מְשֻׁנֶּה מִן הָרִאשׁוֹן, מְבָרְכִין עָלָיו הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב. אֲבָל אִם אֵין לָהֶם כְּלָל מֵרִאשׁוֹן, אִם כֵּן לֹא מַחֲמַת שִׁנּוּי הֲבִיאוּ, אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁכָּלָה הָרִאשׁוֹן, אֵין מְבָרְכִין עָלָיו, שֶׁאֵין בָּזֶה רִבּוּי טוֹבָה כָּל כָּךְ: (ד) וְלָאו דַּוְקָא וְכוּ' מַחָדָשׁ. רְצוֹנוֹ לוֹמַר (ה) שֶׁהֲבִיאוּ לָהֶם עַתָּה בַּבַּיִת, אֶלָּא הוּא הַדִּין אִם הָיָה לָהֶם מִתְּחִלָּה שְׁתֵּי יֵינוֹת בַּבַּיִת וְדַעְתּוּ לִשְׁתּוֹתָם א] אֶלָּא שֶׁהַיַּיִן הַשֵּׁנִי לֹא הָיָה מוּכָן לְפָנָיו עַל הַשֻּׁלְחָן בִּשְׁעַת בִּרְכַּת בּוֹרֵא

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (ס) רַבֵּנוּ בְּחֵיי (כד הקמח אות ס ערך שמחה) הוּבָא בְּחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר, וְאַלְיָה רַבָּה (סק"ט) בְּשֵׁם בְּנֵימִין זְאֵב (סי' שנא): (ג) וּבְחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר הֲבִיא דְּלִכְאוֹרָה מַה שֶּׁכָּתַב בְּסֵפֶר בֵּית יְהוּדָה (או"ח סי' מט) דִּבְנִמְלַךְ אוֹ שֶׁהָיָה שִׁנּוּי מָקוֹם דְּצָרִיךְ לְבָרֵךְ עָלָיו בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן מִפֵּילָא ב] אֵין שַׁיָּךְ בִּרְכַּת הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב דְּהוּא עִנְיָן חָדָשׁ וְאֵין שַׁיָּךְ שִׁנּוּי מָקוֹם, אִם כֵּן הוּא הַדִּין בְּנִדּוֹן זֶה בְּלָאו הָכִי אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, דְּהָא צָרִיךְ לְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן עָלָיו וְאֵין שַׁיָּךְ לִיתֵּן שִׁבְחוֹ הַסְּעוּדָה: (ג) אֲבָל לְקַח יַיִן אַחֵר טוֹב לְמִנְיַן הַכּוֹסוֹת גּוּפָא, קִנּוּן שֶׁשָּׁעָה כּוֹס הָרִאשׁוֹן וְלֹא עָרַב לוֹ הַיַּיִן, לְכָלֵי עַלְמָא יָכוֹל לְקַח מִן יַיִן אַחֵר שֶׁל יַיִן לְכוֹס שֵׁנִי וִיבָרֵךְ עָלָיו בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן [לְדִידַן דְּנָהֲגִינַן לְבָרֵךְ עַל כּוֹס שֵׁנִי בִּכְסֵימְן תע"ד (סי"א)], וְגַם הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב [פְּרִי מִגְדִּים (א"א ריש הסימן) וְשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק"א)]:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובסדר ברכת הנהנין (פי"ב הט"ו) כתב: וכל מקום שמברך על השני בסתם הרי זה מברך עליו אפילו הביאוהו על השלחן בבת אחת עם הראשון ששתה תחלה ובירך עליו בורא פרי הגפן על דעת לשתות גם השני, אף על פי כן מברך הטוב והמטיב כששותה מן השני, כיון שהוא שני בשתיה, אבל אם יודע שהוא גרוע מחבירו וכבר הביאו לו שניהם אפילו בזה אחר זה לא יברך תחלה בורא פרי הגפן על הגרוע כדי לברך הטוב והמטיב על המשובח, שהרי הוא חביב לו וכל החביב מן חבירו קודם את חבירו לברך עליו ברכת הנהנין, ואף על פי שלא יברך אחר כך הטוב והמטיב על הגרוע אין בכך כלום, ומכל מקום אם עבר ובירך בורא פרי הגפן על הגרוע יברך הטוב והמטיב על המשובח אף על פי שהביאום בבת אחת על השולחן ואפילו הביאו המשובח תחלה כיון שהוא שני בשתיה. **ב]** ובסדר ברכת הנהנין (פי"ב הי"ג) כתב: **ואם** הוא בענין שצריך לחזור ולברך בורא פרי הגפן על השני, כגון בנמלך, יברך תחלה הטוב והמטיב ואחר כך בורא פרי הגפן.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah